

Gudbrand Hvattum til minne.

Sju dager før jul døde en utflyttet granasokning, Gudbrand Hvattum, på Ringerike. I romjula ville han ha fylt 87 år. Gudbrand var den yngste av åtte søsken i Nisstua Hvattum i Gran, og var den siste gjenlevende i søskenflokket. Han fant seg også sin Asbjørg i Gran, så slektsbåndene til Hadeland er sterke.

Jeg kjente han ganske godt, både fordi han var onkelen min, men også fordi vi begge hadde interesse for lokalhistorie. Onkel Gudbrand arbeidet det meste av livet som skolepsykolog på Ringerike. En stor del av fritida si brukte han imidlertid på arbeid med lokalhistorie, for det meste på Ringerike, men også for oss på Hadeland. Han skrev, og fikk satt opp en rekke lokalhistoriske spill. Siste gangen var spillet «Jørgen Moe på eventyrgården» i 2013. Gudbrand var da på det 85. året, men var selv med i rollen som Peter Christen Asbjørnsen. Det er naturlig å la et rollebilde fra det spillet følge minneordet.

Onkel Gudbrand fikk med seg folk, masse folk, både til skuespillere og musikere, men også til å sy kostymer og til å lage utstyr som passet til tidskoloritten han skrev om. Han hadde også en egen evne til å få med seg folk som skapte en kulturhistorisk ramme rundt spillene sine. Når vi kom inn på stevneplassene, ble vi, lenge før spillet tok til, møtt av folk med tidsriktige kostymer og redskaper som enten drev med gamle handverk, eller rett og slett ønsket oss velkommen. Alle disse fikk han i imponerende grad til å dra i flokk.

En del av det han arbeidet med er dokumentert gjennom forskjellige utgaver av «Heftet Ringerike» og i 2008 kom boka «Holespill - fra Ringerikes saga og eventyrverden», som en presentasjon og oppsummering av arbeidet hans.

Halvdan Svarte var en av sagnfigurene onkel Gudbrand var opptatt av. Her var det tråder både til Hadeland og Ringerike.

I 1991 kunne vi i lokalavisene på Hadeland lese at Gudbrand Hvattum var kommet «hemmat».

Rundt 1990 hadde han nemlig skrevet spillet «På kirkevangen 1152-1991». Spillet ble oppført utendørs på Granavøll i

juni 1991 med selveste Søsterkirkene som bakgrunnskullisse. Her fikk vi gjennom forskjellige tidsbilder oppleve granavøllshistoria helt fra Søsterkirkene ble bygget fram til vår egen tid.

En av grunntankene til onkel Gudbrand var at han skulle bruke lokale folk i rollene han skrev, gjerne også folk med lokal tilknytning til det han skrev om. På Granavøll ble for eksempel medlemmer fra Mannskoret KK trukket inn som en av bærebjelkene i spillet. I KK var for øvrig bestefar hans en av stifterne, og selv var han både på morssida og farsida skyldt til mange av sangerne. Sanneskolen, der han sjøl hadde vært elev, var også med i spillet. Det gledet han nok å oppleve at det under spillet var fullt av folk på kirkevangen, der han selv hadde lekt som smågutt.

Onkel Gudbrand var også interessert i egen slekt, og da vi for en del år siden skulle arrangere slektsstevne på Hvattum skrev han et eget «Hvattumspill». Det er ikke mange slektsstevner som får eget spill.

Vi må kunne si det var folkeopplysning han drev med. Spillene trakk selvsagt til seg folk med lokalhistorisk interesse, men også andre som kanskje ellers ikke hadde satt seg ned for å tilegne seg kunnskap om lokalhistoria på Hadeland og Ringerike.

I 2016 er det trehundreårsminne for slaget på Harestuskogen, der det også er sterke linjer så vel til Granavøll som til Ringerike. Da skal det, 25 år etter onkel Gudbrands spill, på nytt settes opp et skuespill på Granavøll. Der hadde vi hatt god bruk for innspill fra onkel Gudbrand, men slik blir det altså ikke.

Vi lyser fred over minnet til Gudbrand Hvattum.

Harald Hvattum

**Gudbrand Hvattum
til minne.**

Gudbrand Hvattum, et navn som for mange av oss kaller fram minner om gode og mektige opplevelser. Og da tenker jeg på Gudbrands historiske spill som vi har fått oppleve sommer-dager utendørs, omgitt av den vakreste natur vi kan tenke oss.

I nærmere 30 år har holeværing, ringerikinger, hadelendinger og mange andre kunnet glede oss over arbeidet til Gudbrand og hans gode medhjelpere Berit Skaug og Frithjof Rudstaden. Vi har fått oppleve minnerike spill som Kong Olavs Heimkomst og Fra Blot til Messe på Bønsnes, Kongsgarden og Haugferd på Stein, Eventyrgarden og Jørgen Moe på Eventyrgården på Mo, og i tillegg både minispill og scenebilder med foredrag av Gudbrand.

Holespill - Fra Ringerikes Saga- og Eventyrverden - er tittelen på boka som kom ut i 2008, og som inneholder

tekstene til alle spillene Gudbrand til da hadde skrevet.

Jeg var så heldig at jeg fikk redigere Holespill-boka, og under arbeidet fikk jeg et innblikk i Gudbrands ideer og tankeverden. I innledningen til boka skriver han: «En måtte finne en rød tråd som en kunne spinne stoffet rundt. Når den først var funnet, ble det videre arbeidet med manus langt enklere».

Noe som også var viktig for Gudbrand, var kunnskap om det historiske stoffet. Det var ikke nok å kjenne de ytre hendingene, viktigere var det å kjenne den forestillingsverden menneskene levde i, hvordan folk tenkte og trodde om dette livet og det neste. Da kan du lettere se hvordan de ville oppføre seg i ulike situasjoner, understreket Gudbrand. Og her tror jeg noe av hemmeligheten ligger - hvorfor spillene ble så populære.

Gudbrand har mye til felles med eventyrfiguren Askeladden. Han så muligheter der andre så problemer. Og

jeg synes jeg hører Gudbrand svare som Askeladden, når noen oppgitt spør: Hva skal du med det? Å, jeg kan sakens bruke det i mitt neste historiske spill.

Som Askeladden har Gudbrand hatt mange gode hjelpere, men hans beste hjelper har vært kona, Asbjørg. Det er lite kjent at Asbjørg har skrevet flere dikt til spillene. Et fint eksempel er trøstesangen i spillet Kongsgarden på Stein. Dronning Ragnhild sørger over husbonden sin, Halvdan Svarte, som har druknet i Randsfjorden, og en av de irske trelleene synger:

*Vend deg i din nød
til Maria mor.
Kjent har også hun
en sorg så stor.
Hun vil lære, deg å bære.
Vend deg i din nød
til Maria mor.*

Vi er mange som er takknemlige for alt Gudbrand Hvattum har gitt Holebygda.

Margit Harsson

Gudbrand Hvattum til minne.

Gudbrand Hvattum er død, nær 87 år gammel. Ved hans bortgang har et kulturmeneske på Ringerike gått ut av tiden.

Gudbrand ble født på Gran på Hadeland, og tok lærerekamen i 1953. Fra 1954 var han lærer på Ringerike. I 1960 tok han eksamen som logoped og pedagogisk-psykologisk rådgiver, og fulgte opp med pedagogikk hovedfag i 1966. Fram til han ble pensjonist i 1995, var han pedagogisk-psykologisk rådgiver i de videregående skolene i Ringeriksregionen.

Men det var lokalhistorie som var Gudbrands store lidenskap. Ringerike og Hadeland var sentrale bygder i Norge i sagatida, og det å bidra til kunnskap om denne tida til nye generasjoner, ble en livslang interesse for hadelendingen. For hadelending var han, selv om han levde hele sitt voksne liv i Hole og Ringerike.

Det hele begynte på Storøya i 1984, under de kommunale kulturdagene i Hole. Året etter ble «Kong Olavs heimkomst» urframført av amatører fra Hole-bygda, med Gudbrand som idémaker og manusforfatter. Kimen var sådd for de historiske spillene i Hole.

Gudbrand hadde et mylder av ideer, og fikk teksthjelp fra sagaen og sin egen blomstrende fantasi. Bygdefolk ble trukket med som skuespillere, sangere, musikere, og til å lage nødvendig sceneutstyr. I sentrum for det hele sto Gudbrand som manusforfatter, tilrettelegger, sjef og inspirator.

Spillet om helgenkongens hjemkomst til Ringerike (1985 og 1986) var bare begynnelsen. I årene som fulgte kom spillene som perler på snor: «Kongsgarden» (på Stein 1988 og 1989), «Eventyrgarden» (Mo 1990 og 1991), «Fra Blot til Messe» (1995), «Haugferd» (1999 og 2000), «Hole-bygda

gjennom 1000 år» (2005), «Fire scenebilder om Holes historie» (2009) og ikke minst den storslagne forestillingen på Mo i 2013, ved 200-års jubileet for Jørgen Moes fødsel.

I 1989 ble Gudbrand Hvattum tildelt Hole kommunes kulturpris, og i 1996 ble komiteen for historiske spill i Hole (ved Gudbrand Hvattum, Berit Skaug og Frithjof Rudstaden) tildelt Buskerud fylkes kulturpris.

Siden 1991 har Gudbrand Hvattum vært medlem av Hole bygdebokkomite. Med sine store kunnskaper om sagatidens Hole og lokalhistorien ellers, ga han sitt sterke bidrag i arbeidet med de seks bindene av Holes nye bygdebokserie, hvorav det siste var ferdig i 2013. Kildetro og seriøs, alltid med gode og faglig begrunnede standpunkter.

Vi minnes Gudbrand Hvattum i takknemlighet.

Ole-Jørgen Moe og
Gudmund Bakke

MINNEORD

Gudbrand Hvattum til minne.

Plutselig var vi der, vi tre, Gudbrand- fortelleren med ideene og utrolig mye historisk viten, Frithjof-designeren og skredderen med hodet fullt av draktbilder, Berit-dronningen som ellers ble brukt til litt av hvert.

Og så var vi en komité - Komitéen for historiske spill.

I mer enn 30 år har vi hatt et nært og godt samarbeid, på studiereiser i York og København, ved forberedelser til skuespill på Bønsnes, på Stein, i Søsterkirkene på Gran, på Mo gård, på Sundvollstranda, ved kjøkkenbordet, i telefonen.

Men nå etter et kort sykeleie er sjefen vår borte.

Kjære flinke Gudbrand som hadde en egen evne til å skaffe oss penger til alle oppsetninger der vi tre var personlig ansvarlige for økonomien, han gikk aldri trett. Var vi vel gjennom et skuespill, var han i gang med et nytt. Dere blir vel med, sa han. Og det ble vi, spill etter spill, år etter år.

Det har vært et fantastisk samarbeid mellom tre tilfældige ulike personer. Vi sa det da vi fikk Buskerud fylkes kulturpris i 1996 at vi kunne være uenige av og til, men aldri uvenner. Har det vært noe, har vi alltid kommet til en god enighet. Og slik var det i 20 år etterpå.

Senest i høst før den velfortjente Kypros-ferien ringte han: Blir dere med på noe mer? Ja, sa vi og visste at hvis Gudbrand kom fram med noe, da var vi der.

Asbjørg har vært en god medspiller for Gudbrand. Hun har aldri stått fram som en frontperson, men hun står for flere av tekstene til sangene som er brukt. Veldig sterkt inntrykk gjorde det da Åste Bratli holdt hånden på Dronning Ragnhilds skulder da hun hadde mistet sin husbond Halvdan Svarte og sang Asbjørgs trøstesang, ikke mindre sterkt var det da Åste ved Gudbrands bisettelse vakkert sang samme sangen.

I det hele: Vi to som står igjen og ikke riktig vet hvor vi skal gå videre, vi sier:

Tusen takk; Gudbrand!

Frithjof Rudstaden
Berit Skaug